

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

КРЮЧОК СЕРГІЙ ІВАНОВИЧ

УДК 338.24:631.11

ДИСЕРТАЦІЯ
УПРАВЛІННЯ СТІЙКИМ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата наук

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

С.І. Крючок

(підпис, ініціали та прізвище здобувача)

Науковий керівник
Вініченко Ігор Іванович
доктор економічних наук, професор

Дніпро – 2018

АНОТАЦІЯ

Крючок С.І. **Управління стійким економічним розвитком сільськогосподарських підприємств.** – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук (доктора філософії) за спеціальністю 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» – Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, 2018.

Досліджено теоретико-методичні та практичні аспекти формування й реалізації організаційно-економічного інструментарію управління стійким економічним розвитком сільськогосподарських підприємств. Удосконалено понятійно-категоріальний апарат у частині уточнення сутності економічних категорій «стійкість» та «стійкий розвиток», «стійкий економічний розвиток сільськогосподарських підприємств». Вважаємо за доцільне розглядати категорію «стійкість розвитку підприємства» з урахуванням обмежень, що накладаються зовнішнім середовищем і потенціалом підприємства. Саме здатність підприємства ефективно використовувати свій потенціал для формування механізмів адаптації до змін зовнішнього середовища визначає його здатність до тривалого й ефективного функціонування. Запропоновано під стійким економічним розвитком сільськогосподарських підприємств розглядати сукупність складових елементів бізнес-системи сільськогосподарських підприємств (виробничо-технологічної, кадрової, фінансової, маркетингової та інноваційно-інвестиційної), які під впливом дестабілізуючих збурень забезпечують ефективну структуру виробництва, реалізацію наявного потенціалу та процес розширеного відтворення.

Встановлено, що формування ефективного процесу управління стійким економічним розвитком підприємства потребує постійної, безперервної роботи з системного аналізу концепції процесу його управління, на основі якої проводиться планування й прогнозування подальшої діяльності

підприємства. При цьому загальна проблема визначається двома станами: бажаним і фактичним. Неузгодженість між цими станами зумовлює необхідність розробки управлінського рішення чи управлінського плану розвитку з метою приведення фактичного стану до бажаного. У свою чергу стійкість управління як економічний процес визначається властивістю системи зберігати свій первісний стан спокою чи руху в умовах зовнішніх впливів. Це є одна з найважливіших передумов для будь-якої системи, у тому числі й для системи управління сільськогосподарським підприємством.

Під системою управління запропоновано розуміти сукупність усіх елементів, підсистем і комбінацій між ними, а також процесів, що забезпечують задане функціонування й економічний розвиток сільськогосподарського підприємства з відповідним рівнем економічної стійкості. Для більшості сільськогосподарських підприємств пріоритетними є завдання подальшого розвитку та використання такої системи менеджменту, яка спроможна забезпечити стійке й максимально ефективне функціонування у поточний період часу, а також створити високий потенціал його розвитку на перспективу.

Здійснено оцінку впливу ресурсного забезпечення на стійкість економічного розвитку сільськогосподарських підприємств та виявлено чинники, що негативно на неї впливають. Ідентифіковано основні проблеми, які перешкоджають забезпеченню стійкості економічного розвитку сільськогосподарських підприємств. Встановлено, що стійкий економічний розвиток сільськогосподарського підприємства формується під впливом багатьох взаємопов'язаних і різноспрямованих факторів, що визначають його можливість тривалий час функціонувати в умовах нестабільності зовнішнього середовища. Використовуючи авторський підхід до оцінки стійкості, який полягає в виокремленні факторів стійкого економічного розвитку в межах укрупнених його структурних складових, запропоновано певну сукупність факторів, яка надає необхідну та достатню інформацію для оцінки ефективності діяльності сільськогосподарського підприємства. Аналіз

впливу факторів на стійкість економічного розвитку сільськогосподарських підприємств здійснено за допомогою методу кваліметричного аналізу. За результатами експертної оцінки встановлено, що серед складових стійкого економічного розвитку сільськогосподарських підприємств найбільшу значимість мають фактори фінансової та виробничо-технологічної складових, найменшу – кадрова.

Результатами проведеного множинного лінійного регресійного моделювання доведено, що рівень забезпеченості сільськогосподарських підприємств земельними, трудовими, фінансовими та матеріально-технічними ресурсами, а також досягнення оптимального співвідношення між основним і оборотним капіталом підприємств має значний вплив на їх економічну стійкість. Відсутність хоча б одного із зазначених ресурсів фактично унеможлиблює процес виробництва сільськогосподарської продукції та значно погіршує кінцеві результати діяльності підприємства.

Оцінка поточного стану розвитку сільськогосподарських підприємств з урахуванням ринкової ситуації, наявного потенціалу й внутрішніх резервів свідчить, що найбільший запас економічної стійкості мають підприємства з широким асортиментним рядом. Удосконалено методичний підхід до оцінки й прогнозування асортиментної політики сільськогосподарського підприємства та механізм його практичної реалізації з урахуванням вагової частки факторів впливу (рівень номінальної заробітної плати, обсяг пропозиції, зміна запасів, індекс споживчих цін), що сприятиме ідентифікації досягнутого рівня рентабельності та запасу його фінансової міцності. Згідно з розрахунками загальної варіації реалізації основних видів сільськогосподарської продукції головним фактором зміни її обсягу є розмір номінальної заробітної плати, скоригованої на індекс споживчих цін.

Важливим етапом вибору інноваційно-інвестиційної стратегії підприємства має бути його SWOT-аналіз, адаптований під завдання управління стійким економічним розвитком. Аргументовано, що для ТОВ «Чумаки» найбільшу увагу слід приділити поліпшенню двох факторів –

підвищенню ефективності віддачі інвестиційних ресурсів та впровадженню інноваційних технологій. Інноваційно-інвестиційна стратегія даного підприємства повинна включати розвиток програм інвестування виробництва та впровадження у виробництво інноваційних розробок. Причому програма має передбачати не лише визначення найбільш перспективних напрямів вкладення інвестиційних ресурсів, але й обґрунтування джерел їх надходження. Доведено необхідність підвищення ефективності маркетингової діяльності та поліпшенню організації виробництва, які впливають на рівень операційної рентабельності та фінансової стійкості підприємства.

Запропоновано методичний підхід до побудови інтегральної моделі на основі обчислення середнього геометричного показника узагальнених індексів фінансової, виробничо-технологічної, кадрової, маркетингової та інноваційно-інвестиційної складових стійкого економічного розвитку сільськогосподарських підприємств, що дозволяє визначити: її рівень на основі розрахунку агрегованих складових і часткових показників, які входять до кожної структурної складової; вплив окремих укрупнених складових на економічну стійкість підприємства; фактори, що впливають на економічну стійкість підприємства шляхом розрахунку відхилень фактичних показників від їх еталонних значень; найбільш уразливі сторони діяльності підприємства й приймати рішення щодо доцільності проведення заходів підтримки рівня стійкості економічного розвитку не нижче гранично допустимого. Оцінку впливу структурних складових на стійкість економічного розвитку сільськогосподарських підприємств запропоновано здійснювати за допомогою прогнозування динаміки зміни показників розробленої динамічної моделі.

Ключові слова: бізнес-система, управління, економічна стійкість, економіко-математичне моделювання, інноваційно-інвестиційний потенціал, ресурсне забезпечення, розвиток, сільськогосподарське підприємство.

ANNOTATION

S. Kryuchok. Management of sustainable economic development of agricultural enterprises. – Qualifying Scientific Work as a manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Economic Sciences (Doctor of Philosophy) in specialty 08.00.04 “Economics and enterprise management (by type of economic activity)” – Dnipro State Agrarian and Economic University, Dnipro city, 2018.

The theoretical, methodological and practical aspects of the formation and implementation of organizational and economic tools for sustainable economic development of agricultural enterprises investigated. Improved conceptual and categorical apparatus in terms of clarifying the essence of economic categories “sustainability” and “sustainable development”, “sustainable economic development of agricultural enterprises”. Consider it appropriate to consider the category of “sustainability of the enterprise” subject to the limitations imposed by the environment and the potential of the company. It is the company's ability to effective use their potential to create mechanisms of adaptation to environment changes determines its ability to long-term and effective functioning. Proposed under sustainable development of agricultural enterprises consider the totality of the constituent elements of a business system farms (production and engineering, personnel, financial, marketing and innovative investment), which under the influence of destabilizing perturbations provide an efficient production structure, implementation of existing capacity and increase its.

It was established that the formation of an effective management process of sustainable development of enterprises requires constant, continuous operation of the system analysis of the concept of its management process, which is conducted through planning and forecasting future of the company. The general problem defined by two conditions: the desired and actual. Inconsistency between these states necessitates the development of a management decision or management development plan in order to bring the actual state to the desired. The stability of

management as an economic process determined by the property of the system to maintain its original state of rest or movement in conditions of external influences. This is one of the most important prerequisites for any system, including for an agricultural enterprise management system.

The system management considered as the set of all elements, subsystems and combinations between them and the processes that ensures the functioning and economic development of agricultural enterprises with the level of economic sustainability. For most agricultural enterprises, priority is given to the further development and use of such a management system that can provide sustainable and most efficient functioning in the current period, as well as create a high potential for its development in the long term.

The estimation of the impact of resource providing the stability of economic development of agricultural enterprises and revealed the factors that negatively affect it. Identified the main problems hindering the sustainability of economic development of agricultural enterprises. Found that sustainable economic development of the agricultural enterprise is influenced by many interrelated and countervailing factors that determine its ability to function for a long time in an unstable environment. Using the author's approach to assessing sustainability, which is the isolation factor of sustainable development within the enlarged its structural components, proposed a set of factors that provide necessary and sufficient information to assess the effectiveness of the agricultural enterprise. The results of peer review found that among the components of sustainable development of agricultural enterprises are the greatest significance of financial factors and industrial and technological components, the smallest - personnel.

The results of the multiple linear regression modeling have proved that the level of provision of agricultural enterprises with land, labor, financial and material and technical resources, as well as the achievement of the optimal ratio between the basic and working capital of enterprises, has a significant impact on their economic stability. The absence of even one of these resources, effectively making

it impossible to process agricultural production and significantly affects the results of the company.

Assessment of the current state of agricultural enterprises considering market conditions, potential and existing internal resources shows that the largest stock of economic stability with enterprise wide assortment row. Methodical approach to assessing and forecasting assortment policy of agricultural enterprises and the mechanism of its practical implementation, taking into account the weight proportion of impact factors (level of nominal wages, the volume of supply, changes in inventories, the consumer price index) to facilitate the identification of the achieved level of profitability and the stock of its financial strength . According to the calculations of the general variation in the implementation of the main types of agricultural products, the main factor in changing its volume is the nominal wage adjusted by the consumer price index.

An important step in choosing an innovation and investment strategy of an enterprise should be its SWOT-analysis, adapted to the task of managing sustainable economic development. It is argu that for Chumaky LLC, the greatest attention should be paid to improving two factors - improving the efficiency of the return on investment resources and the implementation of innovative technologies. Innovation and investment strategy of the enterprise development program should include investment production and introduction of innovative products. The program should include not only the identification of the most promising areas of investment funds, but also study their sources. The necessity of increase of efficiency of marketing activity and improvement of organization of manufacture, which influence the level of operational profitability and financial stability of the enterprise is proved.

The methodical approach to the construction of an integral model based on the calculation of the average geometric index of generalized indices of financial, industrial-technological, personnel, marketing and innovation-investment components of sustainable economic development of agricultural enterprises is proposed, which allows to determine: its level on the basis of calculation of

aggregated component and partial indicators, which are included in each structural component; the impact of individual enlarged components on the economic sustainability of the enterprise; factors influencing the economic stability of an enterprise by calculating deviations of actual indicators from their reference values; the most vulnerable sides of the company's activity and decide on the appropriateness of carrying out measures to maintain the level of economic development sustainability not lower than the maximum permissible. The estimation of the influence of structural components on the stability of economic development of agricultural enterprises proposed to be carried out by predicting the dynamics of changes in the indicators of the developed dynamic model.

Key words: business system, management, economic stability, economic-mathematical modeling, innovation-investment potential, resource support, development, agricultural enterprise.

Список публікацій здобувача

1. Крючок С.И. Место и роль предприятий в системе общественного производства. Организация производства в условиях переходной экономики: кол. монография / под ред.: С.А. Пелиха. Минск: Высшая школа бизнеса, 2012. С. 83-91.
2. Вашко И.М., Крючок С.И. Особенности развития предпринимательской деятельности. *Новая экономика*. 2013. № 2 (62). С. 361-373.
3. Пелих С.А., Сидоров И.П., Крючок С.И. Методические подходы по разработке методов оценки и анализа конкурентоспособности предприятия. *Проблемы управления*. 2013. №2(47). С. 71-79.
4. Крючок С.І. Теоретичні засади стійкого економічного розвитку сільськогосподарських підприємств. *Ефективна економіка*. 2015. №12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>.
5. Вініченко І.І., Крючок С.І. Економічна стійкість підприємства та її складові. *Агросвіт*. 2016. № 24. С. 15-20.
6. Крючок С. І. Методика оцінки стійкості економічного розвитку сільськогосподарських підприємств. *Formation of modern economic area: benefits, risks, implementation mechanisms*: матеріали міжнар. конф. (Тбілісі, 29 квітня 2016 р.). Tbilisi, 2016. С. 130-132.
7. Крючок С.І. Складові економічної стійкості підприємства. *Фінансові аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання: сучасний стан та перспективи*: матеріали III Міжнародної наук.-практ. конф. (Одеса, 23-24 грудня 2016 р.). Одеса, 2016. С. 89-90.
8. Крючок С.І. Управління стійкістю підприємств як економічний процес. *Економічні проблеми модернізації та інвестиційно-інноваційного розвитку аграрних підприємств*: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 27-28 квітня 2017 р.). Дніпропетровськ, 2017. С. 50-53.
9. Крючок С.І. Теоретичні засади стійкого розвитку аграрних підприємств. *Агросвіт*. 2017. № 14. С. 55-60.

10. Крючок С.І. Теоретичні аспекти інноваційного розвитку підприємства. *Економічний розвиток держави, регіонів і підприємств: матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. (Хмельницький, 29-30 вересня 2017 р.)*. Херсон, 2017. С. 15-17.

11. Крючок С.І. Вплив НТП та інновацій на розвиток агропромислового виробництва. *Економіка і держава*. 2017. № 10. С. 92-94.

12. Крючок С.І. Роль НТП та інновацій у розвитку виробництва. *Сучасні тенденції трансформації економіки та управління: матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. (Київ, 20-21 жовтня 2017 р.)*. Київ, 2017. С. 90-91.

13. Крючок С.І. Концептуальні засади управління стійким економічним розвитком сільськогосподарських підприємств. *Фінансово-облікове забезпечення сталого розвитку аграрного сектора України: кол. монографія / за ред.: Л.І. Катан, Н.І. Демчук*. Дніпро: Пороги, 2017. С. 274-284.

14. Крючок С.І. Підсистеми стійкого розвитку підприємства. *Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи: матеріали VIII Міжнародної наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 26-27 жовтня 2017 р.)*. Дніпропетровськ, 2017. С. 110-112.

15. Крючок С.І. Вплив ресурсного забезпечення на стійкість економічного розвитку сільськогосподарських підприємств. *Ефективна економіка*. 2018. № 5. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua>.

16. Kruchok S.I. Formation of sustainable development of the enterprise. *International gap agriculture and livestock congress*, 2018. Harran university Turkey. P. 195-199.

17. Крючок С.І. Управління стійким економічним розвитком підприємств. *Економічні, політичні та культурологічні аспекти європейської інтеграції України в умовах нових глобалізаційних викликів: матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. (Ужгород, 16-17 квітня 2018 р.)*. Ужгород, 2018. С. 139-140.

18. Крючок С.І. Історичні форми розвитку конкуренції. *Соціально-економічні проблеми розвитку бізнесу та місцевого самоврядування: матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. (Мелітополь, 14-15 червня 2018 р.)*. Мелітополь, 2018. С. 71-73.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	
ЗМІСТ	6
ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ СТІЙКОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	15
1.1. Теоретичні засади стійкості підприємства	15
1.2. Особливості формування стійкого економічного розвитку сільськогосподарських підприємств	31
1.3. Управління стійким економічним розвитком сільськогосподарських підприємств як бізнес-системою	47
Висновки до розділу 1	68
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СТАНУ СТІЙКОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	71
2.1. Моніторинг ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств	71
2.2. Уплив ресурсного забезпечення на стійкість економічного розвитку сільськогосподарських підприємств	84
2.3. Оцінка факторів стійкого економічного розвитку сільськогосподарських підприємств	104
Висновки до розділу 2	117
РОЗДІЛ 3. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ УПРАВЛІННЯ СТІЙКИМ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	120
3.1. Формування інноваційно-інвестиційної стратегії стійкого економічного розвитку сільськогосподарських підприємств	120
3.2. Концептуальні засади оцінювання стійкості економічного розвитку сільськогосподарських підприємств	134
3.3. Розробка динамічної моделі прогнозування стійкого економічного розвитку сільськогосподарських підприємств	153
Висновки до розділу 3	168
ВИСНОВКИ	171
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	176
ДОДАТКИ	200

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний стан агропромислового розвитку, світові тенденції та глобалізаційні зміни обумовлюють пошук адекватного інструментарію управління економічною стійкістю сільськогосподарських підприємств. Функціонуючи як багатопрофільна система відкритого типу, що сформувалась у процесі трансформаційних змін та інституціональних перетворень, аграрна сфера взаємодіє із зовнішнім середовищем, виявляючи при цьому власні особливості й спираючись на механізми протидії зовнішнім збуренням. Нестабільні умови господарювання в агропромисловому виробництві зумовлюють значний вплив нерегульованих чинників на результати виробничої діяльності за недостатньо дієвих економічних механізмів і регуляторів. У цьому контексті особливої актуальності набуває дослідження проблем формування та оцінки стійкості економічного розвитку сільськогосподарських підприємств і розробка практичних рекомендацій щодо їх забезпечення. Важливою є розробка як стратегії забезпечення підприємств виробничими ресурсами, так і ефективної системи управління ними, зокрема запровадження відповідного механізму управління.

Питання теорії й методології вибору та практики реалізації стратегічного управління, спрямованих на підвищення економічної стійкої підприємств досліджені у роботах вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів: С. Анохіна, І. Ансоффа, О. Арєф'євої, І. Білого, І. Бланка, В. Василенка, О. Величка, О. Довгаль, С. Козловського, Л. Катан, С. Покропивного, М. Портера, Р. Солоу, С. Хамініч, Й. Шумпетера та ін. Дослідженню теорії, методології та розробці заходів щодо забезпечення стійкого економічного розвитку саме сільськогосподарських підприємств присвячені праці В. Андрійчука, В. Аранчій, Р. Безуса, Л. Березіної, Н. Васильєвої, І. Вініченка, О. Гончаренко, К. Волощук, Ю. Губені, М. Лобаса, Ю. Лупенка, П. Макаренка, Л. Мельника, Г. Павлової, П. Саблука, О. Скидана, О. Ульянченка та ін.

Проте, недостатньо дослідженими залишаються питання системного підходу до розуміння стійкості як комплексної економічної характеристики, взаємозв'язку потенціалу сільськогосподарського підприємства зі стійкістю його економічного розвитку, розробки інструментарію управлінського процесу та ефективних способів його реалізації, організаційно-економічних заходів забезпечення стратегії стійкого економічного розвитку. Це зумовило необхідність проведення окремого наукового дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Дніпровського державного аграрно-економічного університету за темою «Стратегічний розвиток підприємництва в аграрній сфері економіки» (номер державної реєстрації 0111U009859), у межах якої автором обґрунтовано теоретико-методичні засади та розроблено практичні рекомендації щодо удосконалення управління стійким економічним розвитком сільськогосподарських підприємств.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є обґрунтування та поглиблення теоретико-методичних засад і розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення організаційно-економічного інструментарію управління стійким економічним розвитком сільськогосподарських підприємств. Досягнення зазначеної мети зумовило необхідність вирішення таких завдань:

- узагальнити теоретико-методологічні засади стійкості розвитку підприємства та на підставі цього ідентифікувати структурні складові стійкого економічного розвитку сільськогосподарських підприємств;
- інтерпретувати зміст основних дефініцій категорії «стійкість економічного розвитку сільськогосподарських підприємств» та сформулювати її авторське трактування;
- виокремити теоретико-методичні підходи до визначення розвитку сільськогосподарського підприємства як бізнес-системи;

- здійснити комплексну оцінку впливу ресурсного забезпечення на стійкість економічного розвитку сільськогосподарських підприємств та виявити чинники, що негативно на неї впливають;
- удосконалити методичний підхід формування асортиментної політики сільськогосподарських підприємств з урахуванням вагової частки факторів впливу;
- оцінити методичний інструментарій оцінки й діагностики стійкості економічного розвитку сільськогосподарських підприємств та надати пропозиції щодо його удосконалення;
- виявити основні проблеми, які перешкоджають забезпеченню стійкості економічного розвитку сільськогосподарських підприємств;
- розробити методичний підхід формування інноваційно-інвестиційної стратегії стійкого економічного розвитку сільськогосподарських підприємств з урахуванням впливу зовнішнього бізнес-середовища та оцінки інноваційно-інвестиційного потенціалу;
- поглибити методичний інструментарій планування в системі управління стійким економічним розвитком сільськогосподарських підприємств.

Об'єктом дослідження є процес управління стійким економічним розвитком сільськогосподарських підприємств.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних та практичних аспектів формування й реалізації організаційно-економічного інструментарію управління стійким економічним розвитком сільськогосподарських підприємств.

Методи дослідження. Теоретико-методичною основою дослідження є системний підхід та діалектичний метод пізнання, які застосовувалися для вивчення проблем формування й реалізації організаційно-економічного інструментарію управління стійким економічним розвитком сільськогосподарських підприємств. У процесі вирішення поставлених завдань використано такі наукові методи й прийоми аналізу: *аналізу,*

синтезу, індукції, дедукції (для визначення сутності категорій «стійкість підприємства», «стійкий економічний розвиток», узагальнення особливостей формування економічної стійкості сільськогосподарських підприємств); *метод порівняння статистичних даних* (виявлення основних проблем та тенденцій розвитку сільськогосподарських підприємств); *графічний метод* (наочне відображення отриманих результатів); *розрахунково-конструктивний* (прогнозування можливих варіантів розвитку економічних процесів з урахуванням зміни факторів впливу), *метод експертних оцінок* (визначення вагомості факторів стійкого економічного розвитку сільськогосподарських підприємств), *економіко-математичні методи* (оцінка стійкості економічного розвитку сільськогосподарських підприємств, визначення рівня їх інноваційно-інвестиційного потенціалу та прогнозування тенденцій зміни показників динамічної моделі), *абстрактно-логічний* (формулювання висновків, пропозицій) та інші загальнонаукові методи й економіко-статистичні прийоми.

Інформаційною базою дисертаційної роботи є законодавчі та нормативні акти України, офіційні матеріали Державної служби статистики України, Головного управління статистики у Дніпропетровській області, дані статистичної звітності сільськогосподарських підприємств Дніпропетровської області, наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених з проблеми дослідження, інформація з мережі *Internet*, результати власних досліджень.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних, методичних та практичних положень щодо управління витратами підприємств овочівництва. Найбільш суттєві результати, що містять елементи наукової новизни та виносяться на захист, полягають у наступному:

удосконалено:

- теоретичні положення та методологічні засади стійкості розвитку підприємства, принциповою ознакою яких є виділення її

системоутворюючих складових, що базуються на узагальненні змісту виокремлених концепцій, зокрема: «сталого розвитку»; динамічної рівноваги економічної системи; фінансової стійкості; динамічної рівноваги економічної системи та її ефективного розвитку; стійкості системи та можливостей її розвитку з урахуванням набутого потенціалу;

- методологічний підхід та методичний інструментарій формування інноваційно-інвестиційної стратегії стійкого економічного розвитку сільськогосподарських підприємств, який на відміну від існуючих, передбачає аналіз взаємодії підприємства з суб'єктами зовнішнього бізнес-середовища, оцінку його інноваційно-інвестиційного потенціалу та адаптацію SWOT-аналізу до завдань управління стійким економічним розвитком;
- методичний інструментарій планування в системі управління стійким економічним розвитком сільськогосподарських підприємств, який на відміну від поширених, передбачає побудову динамічної моделі впорядкування сукупності показників оцінювання збалансованості структурних складових стійкості економічного розвитку;
- методичний підхід до оцінки й прогнозування асортиментної політики сільськогосподарського підприємства та механізм його практичної реалізації з урахуванням вагової частки факторів впливу (рівень номінальної заробітної плати, обсяг пропозиції, зміна запасів, індекс споживчих цін), що сприятиме ідентифікації досягнутого рівня рентабельності та запасу його фінансової міцності;

дістали подальшого розвитку:

- трактування категоріального змісту поняття «стійкий економічний розвиток сільськогосподарських підприємств», під яким, на відміну від існуючих визначень, запропоновано розглядати сукупність складових елементів бізнес-системи сільськогосподарських підприємств (виробничо-технологічної, кадрової, фінансової, маркетингової та

інноваційно-інвестиційної), які під впливом дестабілізуючих збурень забезпечують ефективну структуру виробництва, реалізацію наявного потенціалу та процес розширеного відтворення;

- систематизація теоретико-методичних підходів щодо визначення стійкості економічного розвитку сільськогосподарського підприємства як бізнес-системи, серед яких виділено: еволюційний, адаптивний, процесний та трансформаційний;
- аналітико-математичний інструментарій оцінки та прогнозування стійкості економічного розвитку сільськогосподарських підприємств, який доповнено використанням регресійного аналізу з виокремленням показників ресурсного забезпечення, аналізом чутливості ознак регресійних моделей та кваліметричним моделюванням значущості факторів стійкості економічного розвитку;
- методичний підхід оцінки й діагностики стійкості економічного розвитку сільськогосподарських підприємств, який базується на обчисленні середнього геометричного показника узагальнених індексів структурних складових (фінансової, виробничо-технологічної, кадрової, маркетингової та інноваційно-інвестиційної) з урахуванням їх вагомості.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості їх прикладного застосування з метою окреслення пропозицій щодо управління стійким економічним розвитком сільськогосподарських підприємств. Основні теоретичні положення, що викладені в дисертації, доведено до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій, які використано та впроваджено в практику управління й господарювання.

Пропозиції щодо обґрунтування регіональних програм підвищення рівня економічної стійкості сільськогосподарських підприємств використано Управлінням агропромислового розвитку Дніпропетровської обласної державної адміністрації (довідка №1033/0/19-17 від 20.06.2018 р.). Рекомендації та пропозиції автора щодо інтегральної оцінки стійкості

економічного розвитку з виокремленням її структурних складових використано СТОВ «Вікторія» Солонянського району Дніпропетровської області (довідка № 01-17 від 10.05.2018 р.) Рекомендації автора щодо використання динамічної моделі прогнозування рівня стійкості економічного розвитку впроваджено ТОВ «Відродження» Покровського району Дніпропетровської області (довідка № 27-12/03 від 07.07.2018 р.). Основні теоретичні положення й результати дисертаційної роботи використовуються в навчальному процесі Дніпровського державного аграрно-економічного університету при викладанні навчальних дисциплін «Антикризове управління», «Економіка підприємства», «Економічна діагностика», «Управління проектами» (довідка № 24-35/18 від 18.06.2018 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є результатом творчого наукового пошуку автора. Викладені в ній наукові положення, висновки і рекомендації отримані й аргументовані безпосередньо автором. Із наукових праць опублікованих у співавторстві, використано лише ті положення, що є результатом особистих розробок автора.

Апробація матеріалів дисертації. Основні результати та висновки наукових досліджень апробовано у доповідях та обговорено на таких науково-практичних конференціях:

- міжнародних: «Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи» (Дніпропетровськ, 2015, 2016, 2017 рр.), «Фінансові аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання: сучасний стан та перспективи» (Одеса, 2016 р.), «Formation of modern economic area: benefits, risks, implementation mechanisms» (Tbilisi, 2016р.), «Економічний розвиток держави, регіонів і підприємств» (Хмельницький, 2017 р.), «Сучасні тенденції трансформації економіки та управління» (Київ, 2017 р.), «Економічні, політичні та культурологічні аспекти європейської інтеграції України в умовах нових глобалізаційних викликів» (Ужгород, 2018 р.), «Соціально-економічні проблеми розвитку бізнесу та місцевого самоврядування» (Мелітополь, 2018 р.);

- всеукраїнських: «Аграрна наука XXI століття: реалії та перспективи» (Дніпропетровськ, 2015, 2016, 2017, 2018 рр.), «Проблеми сучасної економіки» (Запоріжжя, 2017 р.), «Економічні проблеми модернізації та інвестиційно-інноваційного розвитку аграрних підприємств» (Дніпропетровськ, 2018 р.).

Публікації. Основні положення дисертації опубліковано у 18 наукових працях загальним обсягом 5,73 друк. арк., у т.ч. 5 – у наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз (2,57 друк. арк.), 3 – у наукових виданнях інших держав, 2 – у колективних монографіях, 8 – у інших наукових виданнях.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (257 найменувань), додатків. Основний зміст роботи викладений на 177 сторінках, містить 34 таблиці і 12 рисунків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адизес И. Управление жизненным циклом корпорации. СПб.: Питер, 2007. 486 с.
2. Акофф Р.Л. Системы, организации и междисциплинарные исследования. *Системные исследования: ежегодник*. 1969. №2. С. 143-164.
3. Аксенов П.В. Механизм обеспечения устойчивого развития промышленного предприятия на базе выявления и реализации его конкурентных преимуществ [Электронный ресурс]. *Всероссийский научно-исследовательский институт сертификации*. Режим доступа: <http://www.vniis.m/file/bulletin-1/>
4. Алексеенко Н. В. Устойчивое развитие предприятия как фактор экономического роста региона. *Економіка і організація управління*. 2008. № 3. С. 59-65.
5. Андрійчук В.Г. Капіталізація сільського господарства: ідентифікація і мотиви здійснення. *Економіка АПК*. 2006. № 1. С. 40–54.
6. Андрійчук В.Г., Сас І.С. Концентрація в аграрній сфері економіки: монографія. Київ: КНЕУ, 2017. 303с.
7. Андрианов В. Д. Саморегулируемые организации как механизм устойчивости и равновесия на микроэкономическом уровне. *Маркетинг*. 2007. № 3 (94). С. 3-15.
8. Аніскін Ю. П. Управління корпоративними змінами по критерію стійкості : монографія. М.: Омега-Л, 2009. 404 с.
9. Анохин С.Н. Методика моделирования экономической устойчивости промышленных предприятий в современных условиях. Саратов: Сарат. гос. техн. ун-т, 2000. 40 с.

10. Анохин С.Н. Основы экономической устойчивости предприятий в рыночной экономике. Саратов: Саратов. гос. техн. ун-т, 2000. 44 с.
11. Антонюк О.О. Прогнозування кризових явищ на підприємстві через призму показників ліквідності та платоспроможності. *Держава та регіони*. 2011. №6. С121-126.
12. Аранчій В.І. Інтегральні підходи до оцінювання економічної стійкості аграрних підприємств. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. Полтава: ПДАА. 2012. Спецвипуск. С.10-12.
13. Ареф'єва О.В., Городинська Д.М. Економічна стійкість підприємства: сутність, складові та заходи з її забезпечення. *Актуальні проблеми економіки*. 2008. №8. С.83-90.
14. Ареф'єва О.В., Городинська Д.М. Оцінка рівня економічної стійкості підприємств сфери послуг. *Актуальні проблеми економіки*. 2006. № 6 (60). С. 106-111.
15. Афанасьев Н.В. Управление развитием предприятия: монография. Х.: Издательский дом «ИНЖЭК». 2003. 184 с.
16. Бабина О. Є. Розвиток економічної системи як процес реалізації її потенціалу. *Економіка розвитку*. 2013. № 4 (68). С. 57-61.
17. Балабанова Л.В. Логвіна Ю.М. Стратегічне управління маркетинговою діяльністю: монографія. Донецьк: ДонНУЕТ, 2012. 250 с.
18. Баширов Х. Г. Проблемы формирования и реализации стратегий устойчивого развития промышленных предприятий [Электронный ресурс]. *Теория и практика общественного развития*. 2012. № 11. Режим доступа: <http://teoria-practica.ru/>
19. Безрукова Т. Л. Устойчивое развитие предприятия: вопросы методологии. *Механізм регулювання економіки*. 2008. № 2. С. 214-221.
20. Безус Р.М. Фінансове забезпечення оновлення матеріально-технічної бази аграрних підприємств за допомогою лізингу. *Економіка та держава*. 2008. № 10. С.34-36.

21. Березін О.В., Березіна Л.М., Бутенко Н.В. Економіка підприємства: підручник. Київ: Знання, 2009. 390 с.
22. Березіна Л.М. Формування екологічно орієнтованого механізму відносин підприємств АПК. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки.* 2014. № 9. С. 131-135
23. Бетилгириев М. А. Концептуальные подходы обеспечения устойчивого развития предприятия как хозяйствующего субъекта экономики региона. *Управление экономическими процессами.* 2008. № 11. С. 43-48.
24. Білоусько Н.Л. Забезпеченість сільського господарства основними засобами в умовах трансформаційних процесів. *Сталий розвиток економіки.* 2013. № 2 (19). С. 305-308.
25. Блауберг И.В., Юдин Э.Г. Становление и сущность системного подхода. М.: Наука, 1973. 270 с.
26. Боголепов В. П. Осостоянии и задачах развития общей теории организации. *Организация управления.* М.: Наука, 1968. С. 46-60.
27. Большой экономический словарь. М.: Институт новой экономики, 2002. 1280 с.
28. Большой толковый словарь русского языка. СПб.:Норинт, 1998. 1536 с.
29. Брутланд Г.Х. Наше общее будущее. Доклад Комиссии ООН по окружающей среде и развитию. 1987. М.: Прогресс, 1988. С. 50.
30. Бугай В.З., Омельченко В.М. Аналіз та оцінка фінансової стійкості підприємства. *Держава та регіони.* 2008. № 1. С. 34-39.
31. Бурда А.І. Методичні підходи до оцінювання впливу складників тріади потенціалу на сталий розвиток підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. пр.* Львів: РВВ НЛТУ України. 2009. Вип. 19.12. С. 141-153.
32. Василенко В.А. Менеджмент устойчивого развития предприятий: монография. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 648 с.

33. Василенко В.О. Антикризове управління підприємством: Навч. посібник. К: Центр навчальної літератури, 2005. – 501 с.
34. Васильева З. А. Инновационные факторы экономического роста территорий: монография. Красноярск: Сибирский федеральный университет, 2012. 108 с.
35. Вашко И.М., Крючок С.И. Особенности развития предпринимательской деятельности. *Новая экономика*. 2013. № 2 (62). С. 361-373.
36. Векленко В., Золотарева Е. Менеджмент устойчивого развития предприятий: монография. Киев: Центр учебной литературы, 2005. 648с.
37. Величко О.П. Логістика в системі менеджменту підприємств аграрного сектору економіки: монографія. Дніпропетровськ: Акцент ПП, 2015. 525с.
38. Верхоглядова Н.І. Сутність стійкості функціонування підприємства. *Держава та регіони*. 2011. №1. С.76-78.
39. Вініченко І.І. Удосконалення методики оцінки ефективності реалізації інвестиційних проектів в сільське господарство. *Інвестиції: практика та досвід*. № 23. 2008. С.5-8.
40. Вініченко І.І. Основні методологічні підходи розроблення інвестиційної стратегії розвитку аграрного підприємства. *Агросвіт*. №18. 2010. С.2-7.
41. Вініченко І.І. Інвестиційна діяльність аграрних підприємств: монографія. Донецьк: Юго-Восток, 2010. 444 с.
42. Вініченко І.І. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: стан і перспективи. *Агросвіт*. 2013. №21. С.10-13.
43. Вініченко І.І., Крючок С.І. Економічна стійкість підприємства та її складові. *Агросвіт*. 2016. № 24. С. 15-20.
44. Видеке Б. Система рациональной организации производства. Х.: Изд-во "Основа", 1994. 174 с.

- 45.Воронкова А.Е. Потенціал підприємства як основа його довгострокового розвитку. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. № 4 (94). С. 77-84.
- 46.Гатаулин А.М. Система прикладных статистико-математических методов обработки экспериментальных данных. М.: Изд-во МСХА, 1992. 224с.
- 47.Гончаренко О.В. Інституціональні аспекти реалізації інноваційних пріоритетів розвитку агропромислового виробництва. *Економіка. Управління. Інновації*. 2016. № 4 (16). С.47-52.
- 48.Гончаренко О.В. Інституціоналізація агроінновацій: методологічний контекст. *Інноваційна економіка*. 2015. № 5 (61). С. 143-147.
49. Гончаров В.М. Інвестиційні ресурси та їх економічне регулювання: монографія. Донецьк: СПД Купріянов В.С., 2006. 204 с.
- 50.Голованева У. В. Теоретический подход к понятиям «устойчивость», «развитие», «экономика предприятия». *Актуальные вопросы экономических наук*. 2010. № 15-2. С. 138-143.
- 51.Горловская И.Г. Особенности формирования механизма устойчивого развития промышленных предприятий в условиях перехода к новому технологическому укладу. *Экономические науки*. 2010. № 9(70). С. 203-206.
52. Грабар І.Г. Синергетика економічних систем: навчальний посібник. Житомир: Житомирський державний технологічний університет, 2003. 244 с.
- 53.Грейнер Л. Е. Эволюция и революция в процессе роста организаций. *Вестник СПбГУ. Серия «Менеджмент»*. 2002. № 4. С. 76 - 92.
- 54.Григорська Н.М. Формування концептуального підходу до системно-процесного управління економічною стійкістю підприємства. *Економіка та держава*. 2013. №8. С.118-123.
- 55.Григорян Е. С. Деловая репутация как фактор устойчивого развития предприятия. *Научное периодическое издание «XXI век: итоги*

- прошлого и проблемы настоящего плюс». 2015. № 01(23). С. 251-256.*
- 56.Гринберг А. Г. Стратегия и проблемы устойчивого развития в XXI веке. М.: Экономика, 2002. 31 с.
- 57.Громова Т. П. О понятии «устойчивость» в совокупности качественных характеристик развития производственной системы. *Известия Юго-Западного государственного университета*. 2012. № 4-3(43). С. 89-93.
- 58.Гросул В. А., Мамаєва Г.С. Теоретичні підходи щодо визначення сутності стійкого розвитку підприємства. *Сталий розвиток економіки*. 2012. № 7. С. 104-107.
- 59.Гросул В.А. Соціально-економічна стійкість підприємства: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій: монографія. Харків: Харк. держ. ун-т харч. та торгівлі, 2007. 303 с.
- 60.Гусев С. А. Устойчивое развитие предприятия: к вопросу о дефиниции. *Российское предпринимательство*. 2011. № 9. С. 29-35.
- 61.Даниленко О.А. Особливості діагностики системи управління персоналом на стадіях життєвого циклу організації в умовах конкурентного середовища. *Актуальні проблеми економіки*. 2010. №8(110). С.97-101
- 62.Данилов-Данильян, В.И. Устойчивое развитие. М.: РЭФИА, 1996. 143с.
- 63.Динаміка основних показників соціально-економічного розвитку України [Електронний ресурс]. Державний комітет статистики України. Статистична інформація. Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
- 64.Демчук Н.І., Кисельова М.С. Інвестиційне забезпечення сільськогосподарських підприємств. *Агросвіт*. 2016. № 24. С. 21-26.
65. Державна служба статистики України. Київ. [Електронний ресурс]. 2017. URL:<http://www.ukrstat.gov.ua/>
- 66.Деркач М. І. Еволюція економічної теорії сталого розвитку. *Збірник наукових праць ЛНТУ*. Луцьк, 2010. Серія "Економічна теорія та економічна історія". Вип. 7 (28). Ч. 1. С. 144-159.

- 67.Добровольська О.В. Економічний механізм регулювання економічної стійкості аграрних підприємств. *Агросвіт*. 2007. №17. С.13-15.
- 68.Добровольська О.В. Формування економічної стійкості аграрних підприємств. *Агросвіт*. 2007. №16. С.21-26.
69. Добрунік Т. П. Економічна ефективність аграрних підприємств як основа забезпечення їх сталого розвитку [Електронний ресурс]. 2015. Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua>.
- 70.Довгаль О.В. Теоретичні підходи до формування організаційно-економічного забезпечення розвитку підприємництва в агропродовольчій сфері. *Агросвіт*. 2014. №6. С.53-57.
- 71.Доклад Всемирной комиссии ООН по вопросам окружающей среды и развития «Наше общее будущее» [Электронный ресурс] // Сайт Организации Объединенных Наций. Режим доступа: <http://www.un.org.pdf>.
- 72.Донгак Б.В. Кваліметричеська модель кількєсьєвенної оцєнки гудвілла підприємтя. *Економика, статистика и информатика. Весник УМО*, 2011. №4. С75-78.
- 73.Дохолян А. С. Проблемы устойчивого развития экономики региона [Электронный ресурс] Научная электронная библиотека «Киберленинка». Режим доступа: [http:// cyberleninka.ru / article](http://cyberleninka.ru / article)
- 74.Дякова Т.А. Управління економічною стійкістю підприємств з використанням збалансованої системи показників. *Збірник наукових праць Донецького державного університету управління: Серія «Економіка»*. 2012. №247. С.365-371.
- 75.Дякова Т.А. Сутність економічної стійкості сільськогосподарських підприємств. *Вісник СНАУ: Серія «Фінанси і кредит»*. 2012. №2(5). С.83-87.
- 76.Эфендиева А. В. Устойчивое развитие предприятия: пути реализации: дис. канд. экон. наук: 08.00.05. Махачкала, 2002. 207 с.
- 77.Іванов В.Л. Управління економічною стійкістю підприємств: монографія. Луганськ: СНУ ім. В.Даля, 2005. 268 с.

78. Иванов В. Л. Организация управления экономической устойчивостью предприятия на основе совершенствования его организационной структуры управления. Луганск : Изд-во ВНУ им. В. Даля, 2007. 148 с
79. Еремейчук Р.А. Обоснование стратегии устойчивого развития предприятия. *Економіка розвитку*. 2002. № 2(22). С. 56-60.
- 80.Ерохина Е.А. Теория экономического развития: системно-синергетический подход [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://ek-lit.narod.ru/eroh/2-2.html>
81. Ефремов В.С. Стратегическое управление. *Менеджмент за рубежом*. 1999. № 1. С. 3-14.
82. Збарський В.К. Конкуентоспроможність високотоварних аграрних підприємств. К.: ННЦ ІАЕ, 2009. 310 с.
- 83.Заболотский, В. П. Об устойчивости «новой экономики». *Проблемы информатизации*. 2001. Выпуск 3. С. 16-25.
- 84.Зарубин С. А. Подходы к определению понятия «устойчивость региональной экономической системы». *Вестник Забайкальского государственного университета*. 2012. № 8. С. 95-100.
- 85.Зеткина О. В. Об управлении устойчивостью предприятия. М.: Аудит, ЮНИТИ, 2003. 134 с.
86. Иванов В.Л. Управління економічною стійкістю підприємств: монографія. Луганськ: СНУ ім. В. Даля, 2005. 268 с.
- 87.Иванов А.М. Общая теория систем. СПб.: Научная мысль, 2005. 480 с.
88. Іванюта С.М. Антикризове управління: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2007. 288 с.
- 89.Ільїн В. В. Людина і світ: навч. посібник. К. : КНТЕУ, 2003. 283 с.
- 90.Искаков Н. Устойчивое развитие. Наука и практика. М.: РАЕН, 2008. 464 с.
- 91.Караванський С. Практичний словник синонімів української мови. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ek-lit.narod.ru/>

92. Карпова О. К. Планирование устойчивого развития промышленного предприятия на основе процессного подхода. автореф. дис. ... к. экон. наук : 08.00.05. Ростов- на-Дону, 2010. 27 с.
93. Катан Л.І. Павлова Г.Є. Фінансовий лізинг як інструмент інвестування підприємств агробізнесу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2009. № 22. С. 16-17.
94. Клейнер Г.Б. Эволюция и модернизация теории предприятия. *Вестник ВГУ, Серия Экономика и управление*. 2004. № 1. С.45-48.
95. Климонтович Ю.М. Без формул о синергетике. Мн.: Высшая школа, 1985. 231 с.
96. Кодзоева Е. А. Устойчивость социально экономической системы в призме эволюционного развития. *Актуальные вопросы экономических наук*. 2010. № 17. С. 296-300.
97. Козловський С.В. Концепції реструктуризації при управлінні та забезпеченні стійкості виробничих систем. *Держава та регіони*. 2009. №2. С.87-91.
98. Козловський С. В. Управління сучасними економічними системами, їх розвитком та стійкістю : автореф. дис. ... канд. экон. наук : спец. 08.00.03. Вінниця, 2011. 32 с.
99. Колодізев О.М., Нужний К.М. Дослідження сутності та змісту економічної стійкості підприємства. *Економіка розвитку*. 2007. №7. С.23-27.
100. Колотій В. О. Особливість сталого розвитку підприємств торгівлі в умовах активізації інноваційної діяльності [Електронний ресурс]. *Збірник наукових праць Хмельницького кооперативного торговельно-економічного університету*. 2011. Режим доступу : <http://www.nbuв>
101. Кондратьев Н. Д. Основные проблемы экономической динамики. М.: Наука, 1992. 214 с.

102. Корецький М.Х. Формування конкурентоспроможності підприємств у ринкових умовах. *Держава та регіони (серія: економіка та підприємництво)*. 2005. № 1. С. 98-102.
103. Корилов А.М. Основы системного анализа и теории систем. Томск: Изд-во Томского университета, 1989. 208 с.
104. Коротков Э.М. Концепция менеджмента: учебное пособие. М.: ДеКА, 2004. 896 с.
105. Коренченко Р.А. Общая теория организации: учебник для вузов. М.: Юнити-ДАНА, 2003. 286 с.
106. Корнай Я. Системная парадигма. *Вопросы экономики*. 2002. №4. С. 47-54.
107. Коряков, А. Г. Методологические вопросы устойчивого развития предприятий. *Вопросы экономики и права*. 2012. № 4. С. 110-114.
108. Кошельник В.М. Матеріально-технічне забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств. *Ефективна економіка*. 2014. № 4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua>
109. Кравченко М. С. Экономическая устойчивость как комплексное свойство. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: збірник наукових праць*. 2011. Т 2. С. 298-302.
110. Краткий словарь терминов [Электронный ресурс]. Сайт Всемирного Банка. Режим доступа: <http://www.worldbank.org>
111. Крючок С.И. Место и роль предприятий в системе общественного производства. Организация производства в условиях переходной экономики: кол. монография / под ред.: С.А. Пелиха. Минск: Высшая школа бизнеса, 2012. С. 83-91.
112. Крючок С.І. Теоретичні засади стійкого економічного розвитку сільськогосподарських підприємств. *Ефективна економіка*. 2015. №12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua>.

113. Крючок С. І. Методика оцінки стійкості економічного розвитку сільськогосподарських підприємств. *Formation of modern economic area: benefits, risks, implementation mechanisms*: матеріали міжнар. конф. (Тбілісі, 29 квітня 2016 р.). Tbilisi, 2016. С. 130-132.
114. Крючок С.І. Складові економічної стійкості підприємства. *Фінансові аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання: сучасний стан та перспективи*: матеріали III Міжнародної наук.-практ. конф. (Одеса, 23-24 грудня 2016 р.). Одеса, 2016. С. 89-90.
115. Крючок С.І. Управління стійкістю підприємств як економічний процес. *Економічні проблеми модернізації та інвестиційно-інноваційного розвитку аграрних підприємств*: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 27-28 квітня 2017 р.). Дніпропетровськ, 2017. С. 50-53.
116. Крючок С.І. Теоретичні засади стійкого розвитку аграрних підприємств. *Агросвіт*. 2017. № 14. С. 55-60.
117. Крючок С.І. Теоретичні аспекти інноваційного розвитку підприємства. *Економічний розвиток держави, регіонів і підприємств*: матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. (Хмельницький, 29-30 вересня 2017 р.). Херсон, 2017. С. 15-17.
118. Крючок С.І. Вплив НТП та інновацій на розвиток агропромислового виробництва. *Економіка і держава*. 2017. № 10. С. 92-94.
119. Крючок С.І. Роль НТП та інновацій у розвитку виробництва. *Сучасні тенденції трансформації економіки та управління*: матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. (Київ, 20-21 жовтня 2017 р.). Київ, 2017. С. 90-91.
120. Крючок С.І. Концептуальні засади управління стійким економічним розвитком сільськогосподарських підприємств. *Фінансово-облікове забезпечення сталого розвитку аграрного сектора*

- України: кол. монографія / за ред.: Л.І. Катан, Н.І. Демчук. Дніпро: Пороги, 2017. С. 274-284.
121. Крючок С.І. Підсистеми стійкого розвитку підприємства. *Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи*: матеріали VIII Міжнародної наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 26-27 жовтня 2017 р.). Дніпропетровськ, 2017. С. 110-112.
122. Крючок С.І. Вплив ресурсного забезпечення на стійкість економічного розвитку сільськогосподарських підприємств. *Ефективна економіка*. 2018. № 6. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua>.
123. Крючок С.І. Управління стійким економічним розвитком підприємств. *Економічні, політичні та культурологічні аспекти європейської інтеграції України в умовах нових глобалізаційних викликів*: матеріали Міжнародної наук.-практ. конф.(Ужгород, 16-17 квітня 2018 р.).Ужгород, 2018. С. 139-140.
124. Крючок С.І. Історичні форми розвитку конкуренції. *Соціально-економічні проблеми розвитку бізнесу та місцевого самоврядування*: матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. (Мелітополь, 14-15 червня 2018 р.). Мелітополь, 2018. С. 71-73.
125. Кузьмина Н. В. Состояние компании как экономической системы: генезис и развитие понятия. *Экономика строительства и городского хозяйства*. 2010. № 1. С. 53-58.
126. Кучерова Е.Н. Современный подход к устойчивому развитию предприятия. *Вестник Оренбургского государственного университета*. 2007. № 9. С. 76 - 81.
127. Кучерявый А. В. Стратегическая устойчивость предприятия: понятие и составляющие. *Надежность*. 2005. № 1. С. 14-18.
128. Лалетин, А. И. Адаптация системы индикаторов устойчивого развития ООН для использования на региональном уровне. *Вестник*

- економики, права и социологии*. 2012. № 3. С. 47-50.
129. Левина Е. И. Понятие «устойчивое развитие». Основные положения концепции. *Вестник Тамбовского университета. Серия: Гуманитарные науки*. 2009. № 11. С. 113-119.
130. Лексин В. Н. Государство и регионы. Теория и практика государственного регулирования территориального развития. М.: УРСС, 2007. 368 с.
131. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій. К.: КНТЕУ, 2001. 580 с.
132. Лобас М.Г. Економічна стійкість сільськогосподарського виробництва як основний чинник його конкурентоспроможності. *Агроінком*. 2008. №3-4. С.23-27.
133. Логунцев Е. Н. Концепция устойчивого развития. *Городское управление*. 2000. № 11. С. 24-32
134. Локшинов А. Н. Стратегический менеджмент. М.: ЮНИТИ ДАНА, 2000. 375 с.
135. Лузан Ю.Я. Організаційно-економічний механізм забезпечення розвитку агропромислового виробництва України: теоретично-методологічний аспект. *Економіка АПК*. 2011. №2. С. 3-12.
136. Лузан Ю.Я. Земельна реформа: проблеми і перспективи розвитку аграрної економіки. *Економіка АПК*. 2017. № 1. С. 5-10
137. Лупенко Ю.О. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року. К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2012. 182 с.
138. Лупенко Ю.О. Пріоритетні напрями інноваційної діяльності в аграрній сфері України. *Економіка АПК*. 2014. № 12. С. 5-11
139. Лупенко Ю.О., Захарчук О.В., Моголова М.М. Наукове забезпечення техніко-технологічного оновлення аграрного виробництва в Україні. *Економіка АПК*. 2017. № 5. С. 5-12.

140. Ляшенко В.І. Регулювання розвитку економічних систем: теорія, режими, інститути. Донецьк: ДонНТУ, 2006. 668 с.
141. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2003. 376 с.
142. Макуха Л. С. Стійкий розвиток підприємств: сучасний стан проблеми. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://archive.nbuv>
143. Малік М.Й., Нужна О.А. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: методологія і механізми: монографія. К.: ННЦ ІАЕ, 2007. 270 с.
144. Марюта А. Н. Инвестиции и риск: монография. Донецк.: Наука и образование. 2004. 190с.
145. Мельник Л.Ю., Макаренко П.М., Кириленко І.Г. Економічна теорія на межі тисячоліть: навчальний посібник. – К.: ІАЕ УААН, 2003. 748 с.
146. Мельник Л.Ю. Фактори впливу на прибутковість аграрних підприємств. *Економіка АПК*. 2010. № 5. С. 79–85.
147. Мельник Л.Ю. Залежність економічної стійкості і ефективності аграрних господарств від їх розмірів. *Агросвіт*. 2010. №9. С.21-24.
148. Масленко Ю. В., Кульбака Н. А. Устойчивое развитие предприятия – фактор экономической безопасности. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://masters.donntu.edu.ua>
149. Медведев В. А. Глобализация экономики: тенденции и противоречия. *Мировая экономика и международные отношения*. 2004. № 2. С. 3-10.
150. Медведев, В. А. Устойчивое развитие общества: модели, стратегия [Текст]. М. : Академия, 2001. 267 с.
151. Мельник Л.Г. Основи стійкого розвитку: навч. посіб. Суми: Університетська книга, 2006. 383 с.
152. Мескон М. Х. Основы менеджмента. М. : Дело, 1994. 680 с.
153. Міщенко С. П. Теоретичні засади стійкого розвитку. *Вісник*

- економіки транспорту і промисловості*. 2011. № 36. С. 168-171.
154. Мохонько Г. А. Оцінювання стратегічної стійкості підприємств в умовах нестабільного середовища. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy.nayka>.
155. Мунтян М. А. Глобалізація в перспективі устійчивого розвитку. М. : Ступени. 304 с.
156. Непарко М. В. О развитии предприятий машиностроительного комплекса. *Экономический журнал*. 2012. № 2(26). С. 104-110.
157. Новейший словарь иностранных слов и выражений. М.: Современный литератор, 2003. 976 с.
158. Ожегов С. И. Толковый словарь русского языка. М.: Изд-во «Азбуковник», 1998. 944 с.
159. Олійник Т.І., Лещенко Л.О., Сєвідова І.О. Формування прибутку підприємств в умовах ринкової економіки: монографія. Монографія. Харків: Тім Пабліш Груп, 2017. 194 с.
160. Олійник І.О. Методичні підходи до визначення беззбиткового обсягу виробництва сільськогосподарської продукції. *Економіка АПК*. 2008. № 2. С.61-68.
161. Олійник О.В. Проблеми інвестування в технічне переозброєння сільськогосподарського виробництва. *Формування ринкової економіки: зб. наукових праць*. Київ: КНЕУ, 2003. С. 236-240.
162. Орловська Ю.В. Стратегічне управління інвестиціями в регіональний розвиток. К.: Знання України, 2004. 336 с.
163. Основи стійкого розвитку: Навчальний посібник. За заг. ред. д.е.н., проф. Л.Г. Мельника. Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. 654 с.
164. Основи економічні показники виробництва продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах за 2012 р.: статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. Київ, 2013. 88с.
165. Основи економічні показники виробництва продукції сільського

- господарства в сільськогосподарських підприємствах за 2013 р.: статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. Київ, 2014. 84с.
166. Основі економічні показники виробництва продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах за 2014 р.: статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. Київ, 2015. 85с.
167. Основі економічні показники виробництва продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах за 2015 р.: статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. Київ, 2016. 48с.
168. Основні економічні показники виробництва продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах за 2016 рік: статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. Київ, 2017. 23с.
169. Основні засоби України за 2016 рік: статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. Київ, 2017. 17с.
170. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
171. Павлов И. Д. Модели принятия управленческих решений: сб. науч. трудов. Запорожье: ЗНУ, 2005. 321 с.
172. Піддубна Л.І. Конкурентоспроможність економічних систем: теорія, механізм регулювання та управління: Монографія. Харків: ВД „ІНЖЕК”, 2007. 308 с.
173. Пелих С.А., Сидоров И.П., Крючок С.И. Методические подходы по разработке методов оценки и анализа конкурентоспособности предприятия. *Проблемы управления*. 2013. №2(47). С. 71-79.
174. Погорелов Ю. С. Категорія розвитку та її експлейнарний базис. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. К. : 2012. Вип7. С. 30-34.
175. Подпругин М. О. Поняття устойчивости и устойчивого развития

- в современной экономической науке. *Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук*. 2012. № 6. С. 133-139.
176. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник. К.: Наукова думка, 2000. 473 с.
177. Про концепцію переходу України до сталого розвитку: Закон України № 1359-ХІУ від 24.12.1999 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.mns.gov.ua/laws/laws/nuclear/92.htm>.
178. Прокопенко О. В. Устойчивое развитие предприятия, региона, общества: инновационные подходы к обеспечению. Монография. Польша: Drukarnia i Studio Graficzne Omnidium, 2014. 474 с.
179. Просяник В. М. Інвестиційні ресурси: теоретичний та прикладний аналіз. Харків: Гриф, 2001. 78 с.
180. Пухальский А. Н. Формирование механизма устойчивого развития предприятия. *Вестник НГУ*. 2012. Т 1, Выпуск 1. С. 26-39.
181. Раєвнєва О. В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі: монографія. Х.: ВД «ІНЖЕК», 2006. 496 с.
182. Растяпін А. Інтегральний показник економічної ефективності. *Економіка України*. 2002. № 8. С. 81–83.
183. Рахнянська О. П. Економічна стійкість підприємства. [Електронний ресурс]. *Проблеми системного підходу в економіці підприємств*. 2009. № 10. Режим доступу : <http://jrn1.nau.edu.ua>
184. Родионова Н.В. Антикризисный менеджмент: учебное пособие. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. 273 с.
185. Россоха В.В., Науменко І.В. Інтегральна оцінка ефективності використання матеріально-технічної бази сільського господарства. *Економіка АПК*. 2017. № 1. С. 60-67.
186. Рябов В. М. Устойчивое развитие промышленных предприятий в современных условиях. *Вектор науки ТГУ*. 2011. № 4(18). С. 271-273.
187. Саблук П. Т. Інноваційна модель розвитку аграрного сектору економіки України та роль науки в її становленні. *Проблеми*

- інноваційно-інвестиційного розвитку*. 2011. № 2. С. 200-208.
188. Салина Т. К. Оптимизация цепи поставок ресурсов как фактор устойчивого развития современного предприятия. *Вестник УрФУ*. 2012. № 1. С. 53-64.
189. Самаль С. А. Устойчивое развитие предприятия и экономическая безопасность государства. *Механізм регулювання економіки*. 2012. № 3. С. 92-99.
190. Сандомирская И. К. Эволюция теории устойчивого развития и концепция ноосферы. *Актуальные вопросы экономических наук*. 2010. № 14. С. 46-51.
191. Сахацький М.П. Маркетинг: навчальний посібник. Одеса: Пальміра, 2008. 178 с
192. Сільське господарство Дніпропетровської області: статистичний збірник /Головне управління статистики у Дніпропетровській області / за ред.. І.В. Данілової. Дніпро, 2017. 157 с.
193. Сільське господарство України 2012: статистичний збірник / Державна служба статистики. Київ, 2013. 392 с.
194. Сільське господарство України 2013: статистичний збірник / Державна служба статистики. Київ, 2014. 390 с.
195. Сільське господарство України 2014: статистичний збірник / Державна служба статистики. Київ, 2015. 379 с.
196. Сільське господарство України 2015: статистичний збірник / Державна служба статистики. Київ, 2016. 360 с.
197. Сільське господарство України 2016: статистичний збірник / Державна служба статистики. Київ, 2017. 246 с.
198. Сімах Ю.А. Визначення поняття конкурентостійкість підприємства. *Вісник Міжнародного Слов'янського університету. Серія «Економічні науки»*. Т. X 2007. № 1. С. 12 - 16.

199. Сіменко І.В. Еволюція системного підходу як методологічна основа дослідження систем управління. *Інтелект. Особистість. Цивілізація*. 2008. №6. С. 378-386.
200. Семененко І.М. Забезпечення економічної стійкості підприємства на основі його інноваційної активності. *Науковий вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ*. 2008. № 3. С. 200–207.
201. Семененко І.М. Вплив джерел фінансування інновацій на економічну стійкість підприємства. *Економіка: проблеми теорії та практики*. Зб. наук. праць. Вип. 241. Т. II. Дніпропетровськ: ДНУ, 2008. С. 357–361.
202. Скидан О.В. Формування економічної стійкості аграрного підприємства [Електронний ресурс]. *Ефективна економіка*. 2014. №5. Режим доступу: [http: www.ekonomy.nayka.com.ua](http://www.ekonomy.nayka.com.ua)
203. Словник української мови. К.: Наукова думка, 1978. Т. IX. 853 с.
204. Советский энциклопедический словарь. М.: Советская энциклопедия, 1980. 1109 с.
205. Сокол О.Г. Дослідження впливу чинників на економічну стійкість сільськогосподарських підприємств. *Агросвіт*. 2008. №1. С.21-25
206. Сокол О.Г. Методичні засади проведення моніторингу економічної стійкості сільськогосподарських підприємств. *Агросвіт*. 2009. №3. С.45-48.
207. Сологуб, М. О. Сутність економічної стійкості підприємства. *Вестник НТУ «ХПИ»*. 2009. № 36. С. 18-24.
208. Статистичний щорічник України за 2012 рік / Державна служба статистики. Київ, 2013. 551 с.
209. Статистичний щорічник України за 2014 рік / Державна служба статистики. Київ, 2015. 585 с.
210. Статистичний щорічник України за 2016 рік / Державна служба статистики. Київ, 2017. 610 с.

211. Табурчак П. П. Механизм устойчивого развития предприятия с использованием его организационного потенциала [Электронный ресурс]. *Управление экономическими системами*. 2012. № 40(40). Режим доступа: <http://uecs.ru/ru/otraslevaya-ekonomi>
212. Татаренко Н. О. Теорії інвестицій: навч. посібник. Київ: КНЕУ, 2000. 160 с.
213. Ткаченко С.М. Удосконалення моделі оцінки управління економічною стійкістю підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. – № 20. 2012. С.80-83.
214. Ткаченко С.М. Ресурсозабезпеченість аграрних підприємств. *Агросвіт*. № 9. 2014. С.50-55.
215. Ткаченко С.М. Стратегії забезпечення беззбитковості та економічної стійкості аграрних підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. № 3. 2015. С.80-83.
216. Туболец І.І. Зміст фінансової і економічної стійкості аграрних підприємств. *Агросвіт*. 2008. №19. С.18-21.
217. Удовіченко М.О. Економічна стійкість аграрних підприємств: фактори, види, модель побудови. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2012. №2. С.185-189.
218. Ульянченко О.В. Інвестиційний процес і його складові елементи [Електронний ресурс] / О.В. Ульянченко // Ефективна економіка. – 2009. – №3. – Режим доступу до журналу: <http://www.economy.nauka.com.ua>
219. Ульянченко О.В. Ресурсний потенціал аграрного сектора економіки України: управлінський аспект. Суми: Довкілля, 2009. 383 с.
220. Ульянченко О.В. Формування та використання ресурсного потенціалу в аграрній сфері: монографія. Харків: Харк. нац. аграр. ун-т., 2006. 357 с.
221. Ульянченко О.В. Особливості функціонування аграрних підприємств в умовах глобалізації. *Агросвіт*. 2015. № 8. С. 7–11.

222. Ульяновченко О.В., Прозорова Н.В. Особенности организации производственных услуг. *Вісник ХНАУ. Серія: Економічні науки*. 2016. № 2. С.292-300.
223. Урсул А.Д. Концептуальные проблемы устойчивого развития. *Бюллетень РАН. Использование и охрана природных ресурсов*. 2005. № 1. С. 30-38.
224. Фадеева А. С. Концепция устойчивого развития. *Культура народов Причерноморья*. 2006. №89. С. 48-51.
225. Фещур Р.В. Математичні методи в економіці: навч. посіб. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2011. 264 с.
226. Фещур Р.В. Непрямой метод оцінювання рівня розвитку підприємств. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку . С. 286-291.
227. Филиппов Ю.В. Основы развития местного хозяйства. М.: Дело, 2000. 264 с.
228. Фильчук Т Г. Теоретическое обоснование и разработка методического обеспечения устойчивого развития предприятия. *Устойчивое развитие экономики: состояние, проблемы, перспективы: материалы пятой международной научно-практической конференции*. 2011. Ч. 1. С. 164-167.
229. Философский энциклопедический словарь. М.: Советская энциклопедия, 1989. 1068 с.
230. Фомин Я.А. Диагностика кризисного состояния предприятия: учебное пособие. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. 349 с.
231. Фоміна М. В. Сталий економічний розвиток та особливості його реалізації в умовах глобалізації. *Науковий вісник НЛТУ*. 2011. Вип. 21.19. С. 39-45.
232. Хамініч С.Ю. Економічний розвиток сільськогосподарської галузі України: теоретичний аспект. *Вісник Сумського національного*

- аграрного університету Серія «Економіка і менеджмент». 2016. Випуск 70. Т.12. С. 3-7.
233. Хамініч С.Ю., Данько Ю.І. Відмінності в оцінюванні впливу чинників зовнішнього середовища на системи забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2016. № 42. Т.1. URL: <http://ven.chdtu.edu.ua>
234. Цибульский В. Р. Разработка методики стратегического анализа ресурсно-ориентированных предприятий. *СПб. : Меж- дунар. центр соц.-экон. исслед. «Леонтьевский центр»*, 2005. С. 110-111.
235. Чіп Л.О. Поняття економічної стійкості аграрних підприємств у ринкових умовах господарювання. *Агросвіт*. 2008. №10. С.45-48.
236. Черевко Д.Г. Конкурентоспроможність підприємства як характеристика його економічного стану. *Економіка АПК*. 2009. №6. С.114-121.
237. Черных А. В. Механизм устойчивого развития предприятия в период активной инвестиционной деятельности : автореф. дис. ... канд. экон. наук : 08.00.05. Белгород: Белгородский государственный технический университет, 2006. 20 с.
238. Чурин А. С. Проблемно-ориентированный механизм устойчивого развития: автореф. дисс. ... канд. экон. наук.: 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством». Воронеж, 2007. 20 с.
239. Шамрін Р.В. Взаємозв'язок ефективності і сталого розвитку підприємств. *Економіка та держава*. 2012. №3. С.86-87.
240. Шандова Н.В. Оцінка загальної стійкості розвитку підприємства. *Економічний простір: зб. наук. пр. № 21*. Дніпропетровськ: ПДАБА, 2009. С.276-292.
241. Шаріпова О. С. Економічна безпека як невід'ємна складова конкурентостійкості підприємства [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://archive.nbu.gov.ua>.

242. Шибанін В.С. Основні напрямки системного оновлення матеріально-ресурсного потенціалу в аграрному секторі економіки. *Економіка АПК*. 2003. №2. С.44-47.
243. Шевченко И. В. Устойчивое развитие. *Региональная экономика: теория и практика*. 2007. № 13(52). С. 4-7.
244. Шилова А. М. Концептуализация понятия «устойчивое развитие предприятия». *Журнал магистров*. 2014. № 2. С. 287-296.
245. Шконда В.В. Особливості використання методів кваліметрії в сучасних наукових дослідженнях. *Наукові праці МАУП*. 2010. Вип. 4(27). С.45-48
- 246.Шубравська О. В. Розвиток аграрного господарювання України на засадах економічної сталості. *Економіка і прогнозування*. 2014. № 2. С. 62-72.
247. Янушевич І.А. Системний підхід і можливості його застосування в аналізі проблем людини та її культури. *Інтелект. Особистість. Цивілізація*. 2009. №7. С. 104-110.
248. Яруллина Г. Р. Управление устойчивым экономическим развитием предприятий промышленного комплекса: теория и методология: автореф. дис. ... д-ра экон. наук: 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством». Казань, 2011. 47 с.
249. Ячменева В.М. Концепция экономической устойчивости предприятий. *Культура народов Причерноморья*. 2005. №74. Т.1. С. 94-97.
250. Bertalanffy L. *General Systems Theory: Foundations, Development, Applications*. New York: G. Braziller inc. 1969. P. 285
251. Bettelheim C. *Economic calculation and forms of prosperity*. – L., 1976. – 323 p.
252. *Business Cycle Indicators Handbook* [Electronic resource] // The Conference Board. — Mode of access: www.tcb-indicators.org

253. Chandler Alfred D. *Strategy and Structure*. – Cambridge, Mass: MIT Press, 1962. – 280 p.
254. Dressler J., Burns M. *Measuring Economic Stability* [Electronic resource] / J. Dressler, M. Burns // *New Rural Economy Project*. – 2004. – Mode of access: http://nre.concordia.ca/_ftp2004
255. Kruchok S.I. Formation of sustainable development of the enterprise. *International gap agriculture and livestock congress*, 2018. Harran university Turkey. P. 195-199.
256. Tkachenko S.M. Approach to economic stability in agricultural production / S.M. Tkachenko // *Nauka i studia. Ekonomiczne nauki panstwowy zarzad. – Przemysl. – № 36 (104). – 2013. – C. 31-38.*
257. Werner H. *Supply Chain Management: Grundlagen, Strategien, Instrumente und Controlling*. Springer-Verlag. Berlin, Heidelberg, 2013. 356 pp.